

3. međunarodna kroatološka konferencija

Osvrt na konferenciju *Pavao Ritter Vitezović i njegovo doba*

Hrvatski polihistor Pavao Ritter Vitezović (1652–1713) dugi je niz godina u hrvatskoj historiografiji predmetom analiza i rasprava. U godini 300. obljetnice smrti ovoga značajnog pisca održana je 3. međunarodna kroatološka konferencija **Pavao Ritter Vitezović i njegovo doba**, u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu od 26. do 29. rujna 2013. godine, uz suorganizaciju Vitezovićeve rodnog Senja, i pod pokroviteljstvom gradonačelnika grada Zagreba. Konferencija je popraćena i izložbom *Pavao Ritter Vitezović u Zbirnici rukopisa i starih knjiga Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu u povodu 300. obljetnice smrti*, koju je, u ime Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, otvorio dr. sc. Ivan Kosić.

Bio je to najveći znanstveni skup o ovoj temi održan u Hrvatskoj, koji je okupio ugledne znanstvenike, ali i mlađe znanstvene generacije, što svjedoči o Vitezovićevu značenju, ali i o znanstvenom interesu za njegov višestruki opus. Konferencija je tematski bila podijeljena na četiri sekcije, a referati su grupirani u tematske cjeline, s ciljem temeljite raščlambe Vitezovićeve života i djela: 1. *Vitezovićevo prošlost*, 2. *Vitezović o prošlosti: percepcije i odjeci*, 3. *Vitezovićeve prostori, vremenske pojave i simboli* te 4. *Vitezovićeve pjesnički i stilsko-jezični dosezi*.

Premda je bilo prijavljeno četrdeset referata, izloženo ih je trideset pet. Pojedini su referati predočili potpuno

nove spoznaje odnosno podsjetili su na davno zaboravljene Vitezovićeve dosege. Alojz Jembrih u referatu “Vitezovićev životni i hrvatsko književnojezični itinerarium”, uz ostalo, predstavio je okupljenima sasvim nepoznat podatak otkriven u bečkom župnom arhivu župe sv. Stjepana. Naime, riječ je o Vitezovićevom sprovodu, datumu i cijeni njegova sprovoda.

Zrinka Blažević u svom je referatu “Genius grandibus aptus: historiografska produkcija Pavla Rittera Vitezovića” predstavila Vitezovićeve historiografska djela u okviru pragmatičke historiografije te još jednom podsjetila na njegovu historiografsku djelatnost. Ivana Jukić referatom “Vitezovićevo Zaleđe i Klaićevi putokazi” tražila je odgovor na pitanje koje je mjesto u hrvatskom društvu Vitezović zaista imao na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće uspoređujući nova saznanja o društveno-političkim prilikama unutar Habsburške monarhije sa Klaićevim saznanjima. “Vitezovićeve tragovi u Beču” naslov je referata Rudolfa Preinerstorfera koji je izložio Vitezovićev rad u Beču. Iščekujemo pisani rad u kojemu će biti predstavljen djelić Vitezovićeve života iščitavan iz njegove korespondencije.

Odgovor na pitanje kakav je bio život Zagreba u Vitezovićevo vrijeme pružila je Valentina Janković u izlaganju pod naslovom “Živjeti u Zagrebu u Vitezovićevo doba”. Svoje spoznaje temeljila je na arhivskoj građi i kores-

pondenciji dviju plemićkih obitelji, te je tako predstavila način života i oblike komunikacije zagrebačkog srednjeg i nižeg plemstva. Sabina Galeković Krušlin u radu “Vitezovićevo djelovanje u Zagrebu: politički i kulturni život Zagreba u 17. stoljeću” osvrnula se na Vitezovićevo tiskaru i djelo *Oživjela Hrvatska*, koje je u njoj tiskano, te na Vitezovićevo utjecaj na sve aspekte života Zagreba i središnje Hrvatske tijekom 17. stoljeća. Drugi grad u kojem je Vitezović ostavio značajnije tragove jest njegov rodni grad Senj na što je podsjetila Marta Husić referatom “Pavao Ritter Vitezović – zastupnik grada Senja: prilog povijesti vojnog komuniteta na prijelazu 17. stoljeća.” Autorica je svojim izlaganjem istaknula još jednu Vitezovićevo djelatnost, njegovu službu saborskoga zastupnika grada Senja za koji se on zalagao na saboru u Šopronu i Požunu kao i u Beču, za potvrdu gradskih povlastica.

Gljučnu ulogu Vitezovića prilikom definiranja hrvatskih granica nakon mira u Srijemskim Karlovcima, a napose prilikom definiranja nacionalnoga identiteta, analizirala je Mirela Altić u svom radu “Pavao Ritter Vitezović i njegove karte: kartografija u službi nacionalnog identiteta”. Tom prilikom autorica se osvrnula na interpretaciju sadržaja Vitezovićevo karata u kontekstu promicanja hrvatskih nacionalnih interesa.

Političko-povijesni aspekt Vitezovićevo djelovanja analizirani su u referatima mađarskih kolega izlagača Sándora Benea “Oživjela Ugarska – planovi za političko preuređenje Mađarske na prijelazu 17. i 18. stoljeća”, Szabolcsa Varge, “Inauguracija i znakovlje hr-

vatskih banova u 16. i 17. stoljeću” te Gergelya Tótha, “Ilirizam vs. ugarska samosvijest: odjek djela Vitezovića, Rátkaya i Luciusa u Ugarskoj”. Tema je rada Mislava Gregla Vitezovićevo historografski podžanr, tzv. banologija. U radu se autor osvrće na analizu djela *Banologia sive de banatu Croatiae*, kontekst njegova nastanka te utjecaj koji je Vitezovićevo sudjelovanje u definiranju hrvatskih granica imalo na nastanak banologije.

Josip Bratulić u radu “Hrvatska hagiografija Pavla Rittera Vitezovića” podsjeća na Vitezovićevo nastojanje da svojom hagiografijom pridonese stvaranju jedinstvene metropolije. Autor zaključuje da Vitezović nije djelovao bez znanja crkvene hijerarhije.

Zlatko Kudelić u radu “Crkvene unije Vitezovićevo doba – ideje, planovi i dosezi” objašnjava karakteristike crkvene i vjerske politike Habsburgovaca tijekom Vitezovićevo života te utvrđuje razloge koji su onemogućili planiranu uniju pravoslavnih i reformiranih kršćana s Katoličkom crkvom.

Niz je referenata izlagalo radove koji su posvećeni jezikoslovnom aspektu Vitezovićevo rada i vremena. Tako Tamara Tvrtković i Andrea Luetić izlažu referat pod nazivom “Povijesni i okvir anagrama: kako u Rittera slavna pjesma goni k novini”, Tina Mišan bavi se “Figur[om] jeke u Vitezovićevo latinskim i hrvatskim djelima”. Bojan Marotti izlagao je rad pod naslovom “Riječi s dvama nadslovnica u Vitezovićevo *Lexiconu*” a Petra Šošarić o grecizmima u Vitezovićevo rječniku. Gorana Stepanić u radu pod naslovom “Formalni eksperimenti u Vitezovićevo latinskoj poeziji” analizira Vitezo-

viševe pjesničke oblike, dok se Jasmina Pavić i Lidija Bogović bave zanimljivom književno-jezičnom temom u radu “Personifikacija žene kod Vitezovića – Hérvatkinga i Dolmacia”. “Leksikografski pristup glagolskome vidu u Vitezovićeveu rječniku” naslov je rada Željke Brlobaš i Tatjane Vukadinović u kojem se propituje Vitezovićevo uočavanje glagolskoga vida u hrvatskom jeziku. Alemko Gluhak svoje je izlaganje posvetio rječniku u Vitezovićeveu djelu *Priručnik* (“Rječnik Vitezovićevea *Priručnika*”), te uporabu riječi usporedio s Vitezovićevim hrvatsko-latinskim rječnikom. Tom je prilikom upozorio na važnost sustavnosti Vitezovićevea slovpisa na koji se kasnije ugledao i Ljudevit Gaj. Mijo Lončarić u svom radu “Osvrt na jezik ‘zrinske’ i Vitezovićeve ‘Sibile’” iznio je glavne osobine jezika Vitezovićeve *Sibile*, uspoređujući ga s jezikom drugih Vitezovićeveih pučkih djela te s jezikom “zrinske” *Sibile*. Radoslav Katičić u svom je radu “Vitezovićeve *Lexicon* i povijest hrvatskoga književnoga jezika” podsjetio na utjecaj koji je *Lexicon* ostvario na Ljudevita Gaja i hrvatski narodni preporod te u kojoj je mjeri istraživanje Vitezovićevea utjecaja zanemareno.

O Vitezovićeveu utjecaju na druge govorili su sljedeći izlagači: Alojz Jembrih, “Ljetopisni zapisi u Vramčevoj i Vitezovićevoj Kronici iz Hrvatske i mađarske povijesti”; Mijo Korade, “Mjesto Vitezovićeve Kronike u hrvatskoj historiografiji”; Marinko Šišak, “Tota Croatica Pavla Rittera Vitezovića i Ante Starčevića”, Andreja Sršen i Davor Piskač, “Vitezović i njegov doprinos u oblikovanju hrvatskog nacionalnog identiteta”, te Dubravka Bo-

tica, “Utjecaj Vitezovića na programe umjetničkih djela u prvoj polovici 18. stoljeća”. Iz posljednjega je izlaganja razvidan Vitezovićeve utjecaj na dvije značajne umjetničke narudžbe, za opremanje oltara zagrebačke katedrale i za gradnju i opremanje župne crkve sv. Ladislava u Pokupskom. Dejan Pernjak i Danijel Štruklec u svom su radu pod naslovom “Antički prostor Hrvatske u Vitezovićeveom djelu *Croatia rediviva*” istaknuli Vitezovićeve izvore i literaturu pri pisanju spomenutoga djela te su na temelju toga kritički analizirali točnost Vitezovićeveih navoda. Aleksandra Đurić u radu “Zoroast hervacki, aliti meszescnik i dnevnik gosszpodszki i gosszpodarszki: istraživanje vremen-skih koncepata Pavla Rittera Vitezovića” analizira kako Vitezović oblikuje i isprepleće pojmove vremena i prostora, čime naglašava njihovu neraskidivu vezu.

Pavao Knezović u radu pod naslovom “*Plorantis Crotae saecula duo* Pavla Rittera Vitezovića” naglašava kako je riječ o jednom od dirljivijih djela u hrvatskom latinitetu u kojem personificirana Hrvatska oplakuje nesretne događaje od 1501. do 1700. godine pri čem Vitezović slijedi ustaljeni žanr koji možemo naći kod starijih autora, primjerice Ilije Crijevića i Marka Marulića. Marijana Borić referatom pod naslovom “Pavao Ritter Vitezović i njegov utjecaj na tradiciju hrvatskih kalendara” analizira Vitezovićeve rad na kalendarima koji je utjecao na autore pučkih kalendara tijekom 18. i 19. stoljeća. Pritom je Vitezović prepoznat kao poznavatelj ne samo astronomskih, već i matematičkih te praktičnih astroloških sadržaja. Krešimir Kužić održao

je izlaganje “Spomeni meteoroloških pojava u Vitezovićevim djelima”. Navodeći kako se u meteorološkim krugovima razdoblje Vitezovićeve svakodnevice naziva malim ledenim dobom, autor analizira porijeklo Vitezovićevih meteoroloških podataka koje najvećim dijelom nalazimo u njegovu djelu *Kronika aliti spomen vsega svieta vikov iz 1696. godine*. Vanja Budišćak u radu pod naslovom “Tamo gdje putovi staju: Vitezovićevo *Odiljenje sigetsko*” istražuje povezanost motiva i povijesnih događaja u Vitezovićevu djelu te važnost djela kao ishodišta budućih, te točke presjecanja ranijih Vitezovićevih radova.

Brojnim je referatima iskazano veliko zanimanje za slavnoga hrvatskoga pjesnika, političara i jezikoslovca. Tiskanim izdanjem zbornika suvremena hrvatska znanost dobit će još jednu dopunu spoznaja o ovom hrvatskom velikanu.

Marta Husić